

Državno natjecanje iz povijesti

18. travnja 2024.

treći (III.) razred

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	67
--	----

Upute natjecateljima koji ispit rješavaju na stolu

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom tintom ili kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim, a ne tiskanim slovima. Odgovori moraju biti pravopisno i gramatički točni. Korištenje kraticama nije dopušteno i bodovat će se s 0 bodova. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrilo MZO u školskoj godini 2023./2024.
9. **Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Državnoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh u natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na državnome natjecanju:

1. _____ (predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____ (član Državnoga povjerenstva)
3. _____ (član Državnoga povjerenstva)

1. Kako se zove politički ustroj koji je zagovarao prestolonasljednik koji je ubijen u Sarajevu 1914.?

- a) centralizam
- b) dualizam
- c) trijalizam
- d) unitarizam

	1
--	---

2. Poveži događanje s odgovarajućom posljedicom tako da upišeš jedno odgovarajuće slovo na praznu crtu ispred navoda.

_____izgradnja Bagdadske željeznice

_____Bitka kod Tsushime

_____Bitka kod Adu

	3
--	---

- a) Japan je preuzeo kontrolu nad Tajvanom.
- b) Rusija je izgubila kontrolu nad Mandžurijom.
- c) Velika Britanija sklopila je savez s Rusijom.
- d) Talijani su preuzeli kontrolu na Etiopijom.
- e) Talijani su poraženi u talijansko – etiopskome ratu.
- f) Jača njemački utjecaj na prostoru Azije.
- g) Njemačka je preuzela kontrolu nad Sueskim kanalom.

3. Što od navedenog nije razlog depopulacije Dalmacije na kraju 19. stoljeća?

- a) gospodarska nerazvijenost
- b) pojava radničkoga sloja
- c) filoksera vinove loze
- d) vinska klauzula

	1
--	---

4. Pozorno prouči priloženi slikovni izvor iz 1915. i odgovori na pitanja.

- 4.1. Koga predstavlja ženski lik u prvome planu?

	1
--	---

- 4.2. Iz čije je perspektive prikazan slikovni izvor?

	1
--	---

- 4.3. Navedi tri argumenta s izvora kojim ćeš potkrijepiti prethodni odgovor.

	3
--	---

5. Pozorno prouči priloženi slikovni izvor iz 1898. i odgovori na pitanja.

5.1. Kako se zove ustanak koji je podignut kao posljedica prikazane politike?

	1
--	---

5.2. Koju državu predstavlja osoba zaokružena na slikovnome izvoru?

	1
--	---

5.3. Koja je država imala republikansko uređenje u vremenu o kojemu svjedoči izvor?
Zaokruži lik koji je predstavlja.

	2
--	---

6. Pozorno pročitaj ulomke iz povijesnih izvora i odgovori na pitanja.

I.

... Katolička je Crkva negdje tada, dakle, potkraj 18. stoljeća, jednostavno odlučila zastati u vremenu, duboko uvjerena da je to jedini način da zaštiti sebe i svoje učenje. Autistično zatvorena u vlastitu tradiciju, ona je od tada pa dalje odlučno odbacivala svaku ideju o prilagodbi novim kretanjima. (...) No sve tamo do Prvog svjetskog rata, ostao (vrh Crkve) je u osnovi nepokolebljivo uvjeren u to da Katolička Crkva mora u cijelosti zadržati svoje tradicionalne organizacijske oblike i teološko- doktrirane postavke i da svakako mora ustrajati na tome da se cjelokupna društvena zajednica ustroji prema načelima koja proizlaze iz kršćanskih, odnosno katoličkih vjerskih shvaćanja.

II.

Doista, nečuveni napredak industrije i znanosti, promjena odnosa između poslodavaca i radnika, bogatstvo nagomilano u rukama nekolicine i siromaštvo velikog mnoštva, porast samosvijesti u radnika i potrebe međusobne povezanosti, osim toga pad ćudoređa, prouzročili su provalu sukoba. To je pitanje toliko ozbiljno da drži u neizvjesnosti duhove i njime se bave umovi znanstvenika, stručni sastanci, narodne skupštine, odluke zakonodavaca, vijeća vladara, tako da danas nema pitanja kojim bi se ljudi više bavili. Zato smo vam, časna braćo, imajući pred očima dobro Crkve i spasenje svijui, i prije uputili naše enciklike »O političkoj vlasti«, »O ljudskoj slobodi«, »O kršćanskom uređenju države« i o drugim sličnim pitanjima, koja su nam se činila prikladnim da suzbijemo kriva mišljenja. Iz istih razloga smatramo da treba i sada isto učiniti o radničkom pitanju (o stanju radnika). Mi smo se u nekoliko navrata dotakli tog predmeta, ali svijest apostolske službe potiče nas da ga u ovoj enciklici temeljno raspravimo, da istaknemo načela po kojima se, prema istini i pravdi, to pitanje mora riješiti. Teško je to pitanje, a nije ni bez pogibli. Doista je mučno odrediti prava i dužnosti o kojima ovisi u kakvom će odnosu biti bogataši i radnici bez posjeda, oni koji daju kapital i oni koji daju rad.

6.1. Što je zajedničko priloženim ulomcima povijesnih izvora?

	1
--	---

6.2. Što je različito u priloženim ulomcima povijesnih izvora?

	2
--	---

6.3. Kako se zove enciklika na koju se drugi izvor referira?

	1
--	---

7. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Čuo sam da se Trumbić i Supilo nalaze u Veneciji. Trumbiću sam bio pisao čim sam čuo da je tamo, da dođe u Rim, no on to nije uradio. Sad sam pisao i njemu i Supilu da je potrebno da dođu, što su oni i učinili. Kad su saznali za ruske osnove, bili su obojica izvan sebe, te smo se počeli dogovarati što se moglo učiniti. Sastavili smo memorandum, u kome je ukratko iznesen cijeli jugoslavenski problem, čije se rješenje neće postići, dok ne bude uništena Habsburška Monarhija, što žele i očekuju svi narodi od kojih je složena, osim Nijemaca i Mađara. Da bi se postigao taj cilj, treba da saveznici sve te narode pozovu, da doprinesu sve što mogu u tom cilju; a da bi se narodi odazvali, treba da im se obeća, da će biti slobodni svaki na svome i u svojim etnografskim granicama. Naprotiv, budu li ti narodi predmetom diplomatske trgovine, to će Monarhiju učvrstiti na frontama.

7.1. Kako se naziva organizacija koja je osnovana u državi i koju su osnovali osobe koje se spominju u izvoru?

	1
--	---

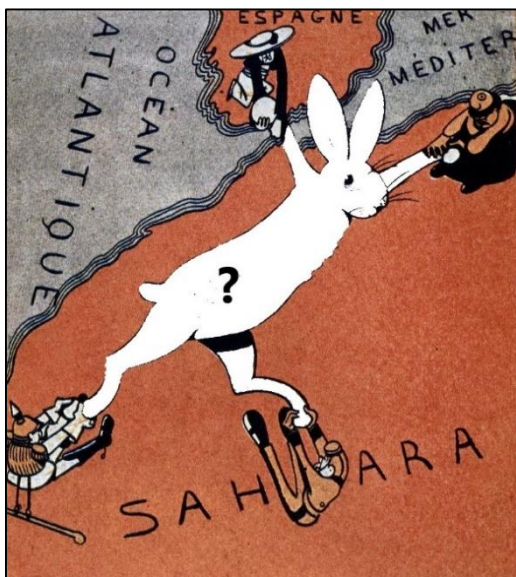
7.2. Na koga se odnosi izraz *saveznici*?

	1
--	---

7.3. Objasni izraz *to će Monarhiju učvrstiti na frontama*.

	1
--	---

8. Pozorno pogledaj slikovni izvor iz 1905. i odgovori na pitanja.

8.1. Što predstavlja zec označen upitnikom?

	1
--	---

8.2. Navedi dvije kratkoročne posljedice prikazanoga događaja.

	2
--	---

9. Pozorno prouči prikazane priloge i odgovori na pitanja.

9.1. Pod utjecajem kojega su pristupa napravljene promjene o kojima svjedoče prikazane fotografije?

- a) klasicističkoga
- b) romantičarskoga
- c) impresionističkoga
- d) secesijskoga

	1
--	---

9.2. Kako se naziva stil u kojemu je obnovljena prikazana građevina u 19. stoljeću?

	1
--	---

9.2. Koji je arhitekt vodio obnovu prikazane građevine 80-ih godina 19. stoljeća?

	1
--	---

10. Pozorno pročitaj dio letka tiskanog u Platzerovoj tiskari 1912. nakon velike skupštine u Varaždinu na kojoj se okupilo oko 1500 ljudi i odgovori na pitanja.

»...1. prosvjeduje protiv cijelom protuustavnom vladajućem režimu magjarskih eksponenata u Hrvatskoj; 2. prosvjeduje protiv neopravdanih raspusta sabora, kojima se onemogućuje predstavnicima naroda, da izraze svoje negodovanje obzirom na sadanje političko stanje u Hrvatskoj; 3. prosvjeduje protiv ograničavanja zakonom zajamčene slobode štampe, kojim se onemogućuje narodnoj inteligenciji, da u širokim slojevima naroda čuva narodnu pravnu svijest; 4. prosvjeduje protiv ograničavanja zakonom zajamčene slobode sastajanja, kojim se onemogućuje širokim slojevima naroda, da izraze svoje ogorčenje nad gaženjem narodnih prava; 5. prosvjeduje protiv uporabe svake sile, kojom se onemogućuje slobodni izražaj slobodne narodne volje.«

10.1. Kako se naziva razdoblje hrvatske povijesti čija su obilježja opisana u priloženome ulomku povijesnoga izvora?

	1
--	---

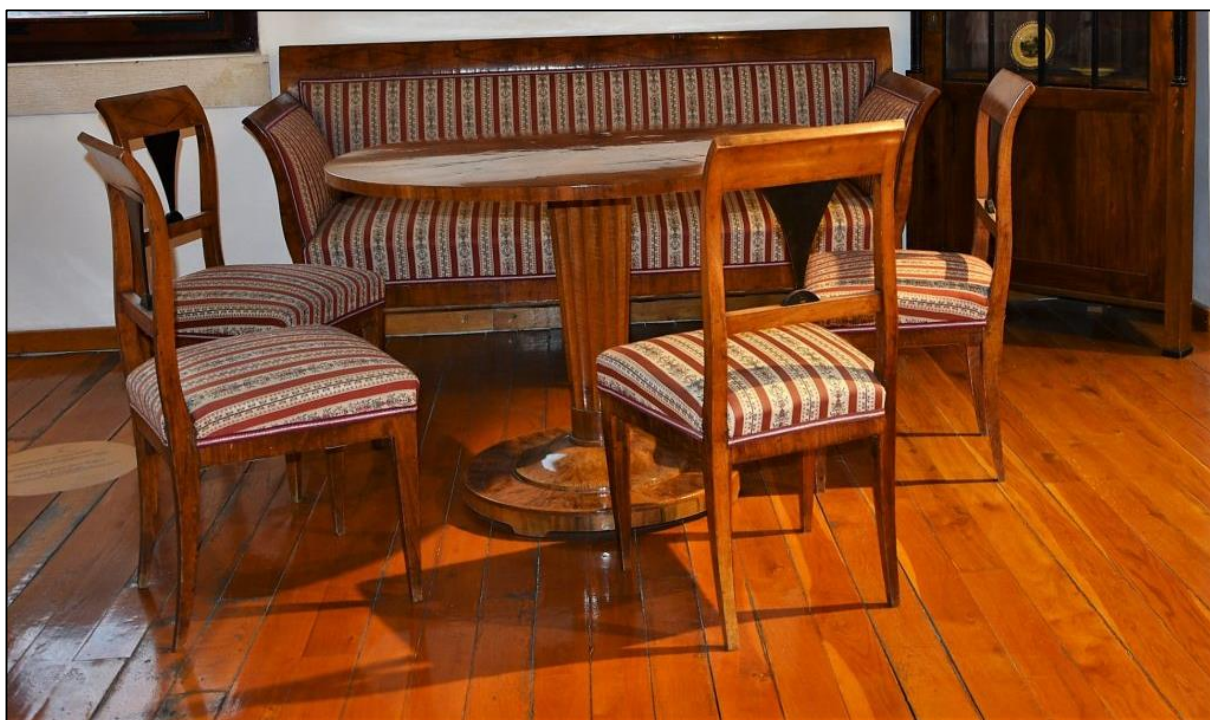
10.2. Navedi unutarnjopolitički i vanjskopolitički razlog uvođenja stanja o kojemu svjedoči ulomak izvora.

	2
--	---

10.3. Kako se naziva oblik terorističkoga djelovanja usmjeren protiv političara koji je obilježio ovo razdoblje?

1

11. Koja se tvrdnja odnosi na priloženu fotografiju? Zaokruži jedan točan odgovor.

- a) Fotografija prikazuje tipičan namještaj secesije.
- b) Fotografija prikazuje skromniju verziju namještaja koji se pojavljuje u Napoleonovu vremenu.
- c) Fotografija se odnosi na empire stil u oblikovanju namještaja.
- d) Fotografija je primjer namještaja koji je popularan u viktorijansko vrijeme.

1

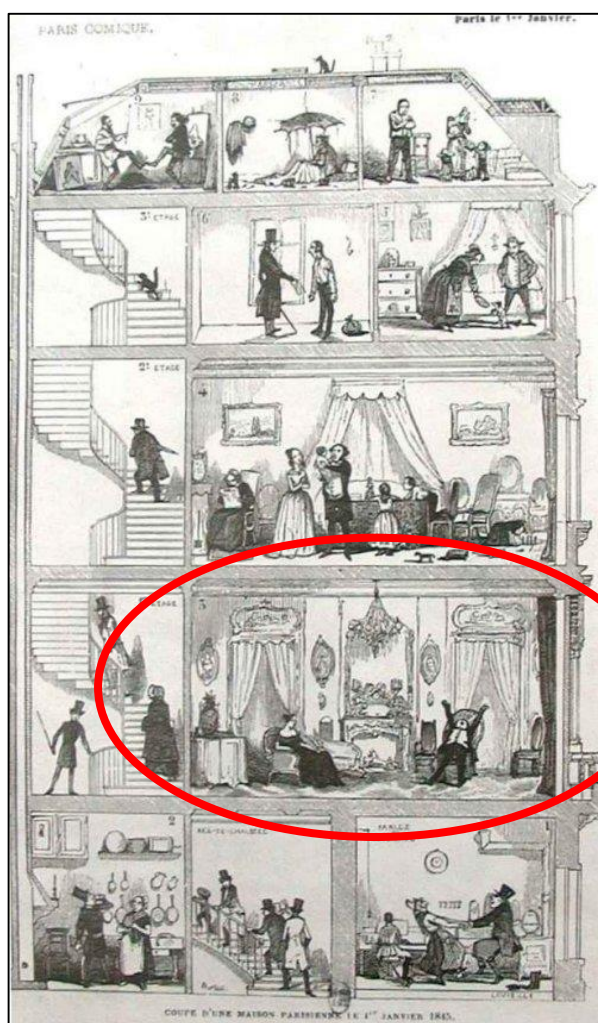
12. Pozorno pročitaj priloženu tvrdnju i odgovori na pitanje.

Ako Venecija, po legendi, počiva na velebitskoj hrastovini, onda moderna hrvatska kultura, bez ikakve sumnje, leži na Strossmayerovim slavonskim dubovima.

Navedi tri argumenta kojima ćeš potkrijepiti navedenu tvrdnju.

	3
--	---

13. Pozorno prouči slikovni izvor iz 1850. i odgovori na pitanja.

	1
--	---

13.1. Koja se od navedenih tvrdnji **ne odnosi** na prikazani izvor?

- a) Iz prikaza se vide posljedice migracijskih kretanja u 19. stoljeću.
- b) Iz prikaza se vidi heterogenost društva 19. stoljeća.
- c) Iz prikaza se vidi problem nedostatka stambenoga prostora u velikim gradovima.
- d) Iz prikaza se vidi namjenska izgradnja kako bi se smjestili ljudi različitoga imovinskog stanja.

13.2. Kojemu društvenom sloju pripadaju likovi u zaokruženom dijelu?

1

13.3. Navedi dva argumenta s izvora kojima ćeš potkrijepiti prethodni odgovor.

2

14. Pozorno prouči prikazane izvore iz 1918. te odgovori na pitanja.

14.1. Navedi razlog zbog kojih je došlo do događaja o kojima svjedoče priloženi izvori.

1

14.2. Kako se nazivala skupina stanovništva koja ne ispunjava obaveze i na koju se odnose navedeni izvori?

1

14.3. Objasni na koga se odnose izrazi *Gospodin Ban* i *narodno vijeće* u kontekstu vremena u kojem je naredba nastala.

	2
--	---

15. Pozorno pročitaj ulomke povijesnih izvora iz i odgovori na pitanje.

- I. ... na temelju narodnog načela i hrvatskog državnog prava, zahtijevaju ujedinjenje svih zemalja u Monarhiji, u kojima žive Slovenci, Hrvati i Srbi, u jedno samostalno, od svakoga gospodstva tuđih naroda slobodno i na demokratskoj podlozi osnovano državno tijelo, pod žezlom habsburško – lorenske dinastije, te izjavljuju da će se svom snagom zauzimati za ostvarenje zahtjeva jednog te istog naroda.
- II. (...) da se imadu osloboditi od Austro - Ugarske sve zemlje, u kojima žive Jugoslaveni, Srbi, Hrvati i Slovenci, i ujediniti sa Srbijom i Crnom Gorom u jednu državu – Jugoslaviju, u kojoj bi bili svi ravnopravni

Koja od navedenih tvrdnja je točna? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

	1
--	---

- a) Prvi izvor zagovara nestanak Monarhije u tadašnjim granicama, a drugi ujedinjenje sa Srbijom i Crnom Gorom.
- b) Prvi izvor nastaje u klubu zastupnika u Carevinskome vijeću, a drugi u krugu hrvatskih političara u emigraciji.
- c) I jedan i drugi izvor nastaju uoči kapitulacije Austro – Ugarske 1918. godine.
- d) Prvi izvor zagovara nastanak Države Slovenaca, Hrvata i Srba; a drugi nastanak Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

16. Pozorno pročitaj ulomak članka iz časopisa *Crvena Hrvatska* i odgovori na postavljena pitanja.

On misli da treba Tursku skloniti na decentralizaciju i Arbanasima dati autonomiju, po čem bi se ustaše primirile, zadovoljila se plemena, i tim bi bilo spriječeno raspadanje Turske i izbjegnuto sve jači zapletaj. / Bez okolišanja držimo se one narodne, da je najbolje mesti ispred svoje kuće. Eno nesretne Hrvatske! Bez ustava, bez sabora, bez svega. Tamo vlada apsolutizam, kruti apsolutizam. A Berchtold radi za autonomiju Arbanije, za uređenje Turske!

16.1. Protiv politike koje je države usmjeren navedeni članak?

	1
--	---

16.2. Navedi dva argumenta iz izvora kojima ćeš potkrijepiti prethodni odgovor.

	2
--	---

16.3. Iz čije perspektive govori izvor?

	1
--	---

17. Što se od navedenog odnosi na školstvo Hrvatske u 18., ali ne i na 19. stoljeće?

	1
--	---

- a) Država propisuje da je osnovno školstvo u potpunosti obavezno.
- b) *Ratio studiorum* Družbe Isusove
- c) organizacija školskih odbora
- d) osmogodišnje realne gimnazije

18. Pozorno pročitaj povijesni izvor i zaokruži dvije točne tvrdnje.

Gradjani! Rodoljubi!

„Kad otaca neima, nek se spasu djeca“

Na tisuće nejake, gladom izkušane dječice, blijeda lica, upalih očiju — siročadi na polju slave poginulih otaca — ostavlja opustjele domove i mrzla ognjišta, ter sklopljenim ručicama plačući mole: „primite nas, otmite nas gladi, spasite nas!“

Hrvatska objeručke otvara širom vrata pragova svojih, na majčinim grudima grije siročad dragu i odkidajući zalognu kruha od ustiju svojih, da ruje, tješi, spašava dječicu milu!

Odazivajući se svetoj humanitarnoj dužnosti i obćem pozivu „Središnjeg zem. odbora za zaštitu porodica mobilizovanih i u ratu poginulih vojnika“ priređuje pođpisani gradjanski odbor u korist siročadi iz Bosne i Hercegovine, Istre i Dalmacije u Brodu na Savi dan **25. svibnja 1918.** u svim prostorijama „Kasine“

VELIKO GRADJANSKO POSIJELO

uz sudjelovanje vojničke glazbe domaće e. i kr. pješ. puk. 78. iz Osijeka.

RASPORED:

Vojnički koncert uz nevezano umetnute točke (proslav, solo na harfi, zbornu pjevanje, deklamacije, slikoviti nastup mladeži itd.)
Ulaznica po osobi K 5,- po obitelji K 10,-
Preplate primaju se sa zahvalnošću. Početak točno u 8 sati na veče.

BRODJANI! JUGRADJANI! Odazovite se svi bez razlike. Dobre majke, otcevi i braćo, otvorite srca sinjoj siročadi. **Darujte obilato, jer tko siroti daje Bogu daje.**

Gradjanski odbor

- a) Slavonija je odredište imigracija u vrijeme Prvoga svjetskog rata.
- b) Humanitarna djelatnost zamrla je u ratno vrijeme.
- c) Slavonija je tranzitno mjesto na migracijskome putu ratne siročadi.
- d) Državne vlasti sudjeluju u zbrinjavanju ratne siročadi.

	2
--	---

19. Prouči prikazanu tablicu i odgovori na pitanje.

Godina	Broj registriranih židova u Brodu na Savi
1858.	2
1880.	270
1890.	302

	1
--	---

Što nije utjecalo na promjene prikazane u tablici u navedenome vremenskom razdoblju?

- a) izgradnja željeznice prema Bosni i Hercegovini
- b) okupacija Bosne i Hercegovine
- c) gospodarsko slabljenje zapadnih dijelova Monarhije
- d) reformski zakoni za Mažuranićeva banovanja

20. Pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Žestoko sam napadnut. Nad cijelim se bojištem širi silni žućkasti oblaci. Strijelci izlaze iz rovova i povlače se. Mnogi se guše i padaju. Kasnije je sam general posjetio bojište i ugledao tragičan prizor. Posvuda bjegunci, domobrani, strijelci, Afrikanci, topnici, zbunjeni, raskopčani, bez oružja. Trčali su kao ljudi, vikali i tražili vodu, pljuvali krv, a neki su se valjali po podu pokušavajući udahnuti zrak.

20.1. O kojim promjenama u načinu ratovanja svjedoči ulomak izvora?

	1
--	---

19.2. Na koje se bojište odnosi ovaj izvor?

	1
--	---

21. Popuni dio koji nedostaje tako da nizom rekonstruiráš odnose između Francuske i Velike Britanije kroz 19. i na početku 20. stoljeća?

	1
--	---

- a) Burski rat
- b) izgradnja Sueskog kanala
- c) podjela Afrike na zone utjecaja
- d) ukidanje dominiona

22. Koji dokument donosi promjene u odnosima između europskih sustava saveza?

	1
--	---

- a) Londonski ugovor iz 1915.
- b) Zimmermanov telegram iz 1917.
- c) Balfourova deklaracija iz 1917.
- d) Manifest cara Karla iz 1918.

24. Pozorno prouči prikazanu kartu i odgovori na pitanja.

24.1. Kojim je ugovorom prostor označen brojem 1 postao neovisna država?

	1
--	---

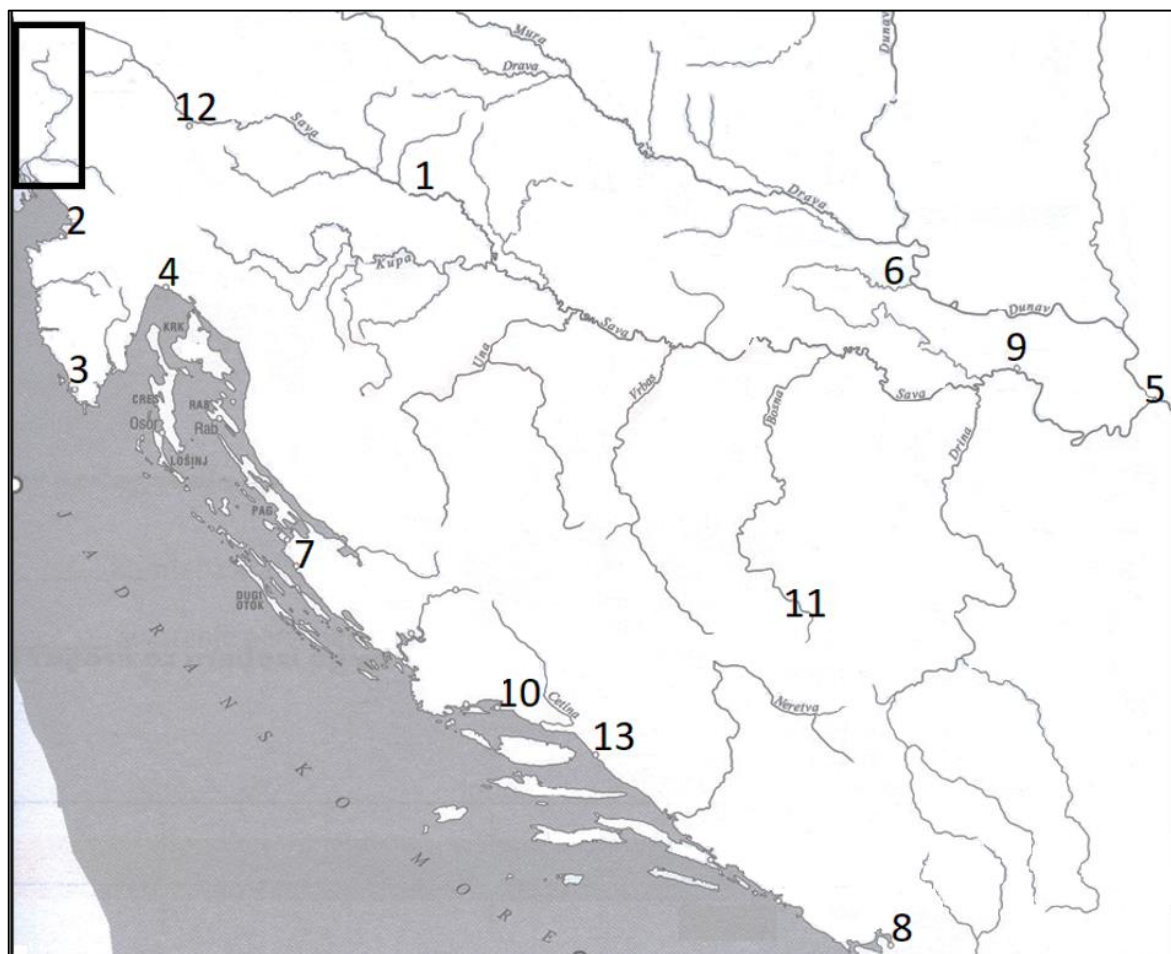
24.2. Napiši na kojemu je otoku dogovoreno stvaranje ustavne, demokratske i parlamentarne monarhije s dinastijom Karađorđević na čelu. Zaokruži na karti.

	2
--	---

24.3. Koja je država kontrolirala prostor označen kvadratom neposredno nakon Drugoga balkanskog rata?

	1
--	---

25. Pozorno prouči kartu i odgovori na pitanja.

25.1. Kojim brojem je označeno područje na kojemu je održana primopredaja na Viribus Unitis uoči kapitulacije Austro - Ugarske?

	1
--	---

25.2. Kojim je brojem na karti označeno mjesto koje vežemo za nastanak Adrese?

	1
--	---

25.3. Koji je nadimak zapovjednika koji se posebno istaknuo na bojištu Prvog svjetskog rata koje je na karti označeno pravokutnikom?

	1
--	---